

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 319/08-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. októbra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť T. Š., B., zastúpenej advokátom JUDr. J. Z., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 619/1996, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť T. Š. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. júla 2008 doručená sťažnosť T. Š. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej

len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 619/1996.

Sťažovateľka v návrhu na rozhodnutie vo veci samej (petite sťažnosti) uviedla, že namieta porušenie svojho práva „na prerokovanie veci nestranným a nezávislým súdom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR i podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru“ postupom okresného súdu v označenom konaní. Ústavný súd pri vymedzení predmetu sťažnosti vychádzal aj z jej odôvodnenia a v nadväznosti na to ho vymedzil tak, ako to je uvedené v záhlaví tohto uznesenia, s tým, že pokiaľ ide o namietané porušenie práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa sťažnosťou z hľadiska možného porušenie práva sťažovateľky na nezávislý a nestranný súd a osobitne práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote.

Okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 619/1996 rozhodoval o žalobe o ochranu osobnosti, v ktorom sťažovateľka vystupovala ako žalovaná. Rozsudkom okresného súdu z 22. januára 1998 bolo sťažovateľke uložené „zdržať sa v budúcnosti hanlivých, nevhodných a nepravdivých výrokov na adresu žalobcu, ktoré urazili jeho česť, vážnosť a dôstojnosť“. Ďalej jej bolo uložené zaslať žalobcovi písomné ospravedlnenie v súdom určenom znení, zaplatiť mu nemajetkovú ujmu 5 000 Sk a tiež nahradiť trovy konania.

Sťažovateľka zastáva názor, že zákonný sudca nepostupoval v jej právnej veci nestranne a nezávisle, a podrobne opisuje, v čom vidí jeho zaujatosť (napr. spor zámerne naťahoval, „poskytol na nahliadnutie spis agentovi ŠtB“). Sťažovateľka ďalej poukázala na závažnosť nezákonného konania zo strany prvostupňového súdu, resp. priamo sudcu, a uviedla, že sa jej ho „ani po viacerých pokusoch nepodarilo z konania vylúčiť“.

Proti rozsudku okresného súdu z 22. januára 1998 sa sťažovateľka odvolala, taktiež sa odvolala aj proti uzneseniu okresného súdu z 10. marca 1997, ktorým nebolo vyhovené jej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov a ustanovenie právneho zástupcu. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 20 Co 156/98, 20 Co 173/98 z 10. decembra 1999 napadnutý rozsudok a uznesenie okresného súdu potvrdil a zároveň rozhodol o trovách odvolacieho konania.

Následne po tom, ako krajský súd potvrdil rozhodnutia okresného súdu, sťažovateľka podala dovolanie, v ktorom žiadala zrušiť rozsudok prvostupňového aj odvolacieho súdu a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, pričom argumentovala nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom a nedostatkami konania spočívajúcimi v odňatí možnosti konať pred súdom. Sťažovateľka podala dovolanie aj proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. Nc 38/99 z 21. októbra 1999 a proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 16 Co 155/2000 z 25. mája 2000. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 Cdo 258/2007, 3 Cdo 63/2008 z 29. apríla 2008 (ďalej len „rozsudok z 29. apríla 2008“) rozsudok krajského súdu sp. zn. 20 Co 156/98, 20 Co 173/98 zrušil, vec mu vrátil na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti dovolanie odmietol.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že *„v uvedenej veci nemôže rozhodovať na území SR žiadny iný súd, preto... nemá možnosť iného opravného prostriedku. Iba ÚS SR je oprávnený vysloviť porušenie práv vydaním rozsudku v rozpore so zákonom. Ani odvolacie konania, ktoré by malo prebehnúť na KS Bratislava nemôže vysloviť porušenie zákona v tom zmysle ako ho namieta.“*. Sťažovateľka taktiež namieta vydanie rozsudku prvostupňového súdu v rozpore s vtedy platným § 200i ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), podľa ktorého súd bol povinný rozhodnúť vo veci ochrany osobnosti najneskôr do jedného roka od podania žaloby.

Sťažovateľka je presvedčená, že uvedeným postupom okresného súdu v označenom konaní bolo porušené *„jej právo na prejednanie veci nestranným súdom ako podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, tak podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru“*, a pretože *„ani NS SR nemôže nezákonný rozsudok zrušiť, ani zamietnuť žalobný návrh – t. j. zmeniť rozhodnutie“*, žiada, aby ústavný súd po preskúmaní veci vydal tento nález:

„1. Okresný súd Bratislava IV v konaní 6 C 619/96 porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci nestranným a nezávislým súdom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR i podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

2. ÚS SR priznáva sťažovateľke primerané finančné zadostučinenie vo výške 200.000,- Sk, ktoré je povinný vyplatiť porušovateľ na adresu sťažovateľky do 2 mesiacov od právoplatnosti nálezu,

3. porušovateľ je povinný nahradiť trovy konania a právneho zastúpenia sťažovateľky na adresu právneho zástupcu do 15 dni od právoplatnosti nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu

a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán (všeobecný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

V sťažnosti je výrazne oddelený petit od jej ostatných častí. Ústavný súd je podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde viazaný návrhom na začatie konania. Viazanosť ústavného súdu návrhom sa vzťahuje najmä na návrh výroku rozhodnutia, ktorého sa sťažovateľka domáha. Ústavný súd teda môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľka domáha v petite svojej sťažnosti a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označila za porušovateľa svojich práv [(čl. 2 ods. 2 ústavy), napr. m. m. III. ÚS 2/05, II. ÚS 19/05], keď navyše znenie petitu sťažnosti vzhľadom na kvalifikované právne zastúpenie sťažovateľky ústavný súd nemá dôvod spochybňovať. Konanie pred ústavným súdom je navyše ovládané princípom dispozitívnosti, ktorý vylučuje, aby ústavný súd zapájal do konania o sťažnosti iný všeobecný súd bez výslovného návrhu sťažovateľky.

Sťažovateľka namieta porušenie svojho práva na prejednanie jej záležitosti nezávislým a nestranným súdom a v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 619/1996. Zároveň namieta, že v označenom konaní okresný súd porušil aj jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd uvádza, že podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základného práva alebo slobody môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 103/02, IV. ÚS 115/07, IV. ÚS 302/08).

Podľa § 201 OSP účastník konania môže napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje. V danom prípade svoju nespokojnosť s postupom okresného súdu mohla sťažovateľka prejavovať a namietat' v konaní vedenom krajským (odvolacím) súdom, čo aj urobila, keď 1. apríla 1998 podala odvolanie proti prvostupňovému rozsudku. Následne po tom, ako krajský súd potvrdil rozhodnutie okresného súdu, sťažovateľka podala dovolanie, v ktorom žiadala zrušiť rozsudok ako prvostupňového, tak aj odvolacieho súdu a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. K tomu aj došlo, keď najvyšší súd ako súd dovolací rozsudkom z 29. apríla 2008 zrušil druhostupňový rozsudok a krajskému súdu bola vec vrátená na ďalšie konanie.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu „Ak o závažných procesných pochybeniach, ktorými sa porušujú aj niektoré zo základných práv alebo slobôd, je oprávnený a povinný rozhodnúť všeobecný súd na základe riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov upravených v príslušnom procesnom poriadku, je právomoc ústavného súdu pred ich vyčerpaním vylúčená“ (IV. ÚS 10/02, IV. ÚS 302/08). Využitie tejto zákonnej možnosti účinnej ochrany základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vylučuje prijatie sťažnosti ústavným súdom, ktorý môže uplatniť svoju právomoc iba vtedy, ak navrhovateľ nemal inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv.

Pokiaľ ide o namietané porušenie práva sťažovateľky na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v označenom konaní, ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Ústavný súd pripomína, že si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

Ústavný súd vychádzal zo svojej doterajšej stabilizovanej judikatúry, podľa ktorej podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie právnej neistoty sťažovateľa, v ktorom sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu (m. m. III. ÚS 61/98). Zároveň zo stabilizovanej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že ochranu základnému právu na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd poskytuje len vtedy, ak bola sťažnosť ústavnému súdu podaná v čase, keď k namietanému porušovaniu práva ešte môže dochádzať a nečinnosť orgánu verejnej moci v tom čase ešte môže trvať (napr. mutatis mutandis II. ÚS 387/06, IV. ÚS 46/07).

Zo sťažnosti vyplýva, že v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu (2. júla 2008) sa vec už opätovne na základe rozsudku dovolacieho súdu z 29. apríla 2008 nachádzala na krajskom súde (5. júna 2008). Sťažovateľka namieta prietahy v konaní vedenom okresným súdom, ktorý vo veci samej v čase podania sťažnosti už v merite vecí nekonal. Z uvedeného dôvodu už nemohol žiadnym ústavne relevantným spôsobom ovplyvňovať priebeh namietaného konania ani spôsobovať prietahy v ňom, a teda ani odstrániť stav právnej neistoty sťažovateľky (m. m. IV. ÚS 219/03, II. ÚS 24/06, IV. ÚS 46/07).

Po odmietnutí sťažnosti bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa aj ďalšími návrhmi sťažovateľky (napr. priznaním primeraného finančného zadostučinenia, úhrady trov konania).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. októbra 2008